

Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

лекція

план

1. Поняття та зміст цивільної правоздатності фізичних осіб.
2. Цивільна дієздатність: поняття та обсяг.
3. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною: підстави та правові наслідки.
4. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою: підстави та правові наслідки.
5. Опіка, піклування, патронат: поняття, підстави виникнення та припинення.
6. Ім'я та місце проживання фізичної особи.

Цивільна правоздатність фізичної особи

Фізична особа – людина як учасник цивільних відносин (ст.24 ЦК).

Цивільна правоздатність – здатність фізичної особи мати цивільні права та обов'язки (ч.1 ст.25 ЦК).

Ознаки:

- 1) визнається за кожною фізичною особою (ч.1 ст.25 ЦК);
- 2) обсяг є однаковим для всіх фізичних осіб (ч.1 ст.26 ЦК);
- 3) виникає у момент народження особи (ч.2 ст.25 ЦК), припиняється у момент її смерті (ч.4 ст.25 ЦК);
- 4) є невідчужуваною (ст.27 ЦК).

Цивільна дієздатність фізичної особи

Цивільна дієздатність фізичної особи – її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки і самостійно їх виконувати, нести відповідальність у разі їх невиконання. (абз.2 ч.1 ст.30 ЦК).

Цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними (ч.1 ст.30 ЦК).

Залежить від **віку** та **стану психічного здоров'я** фізичної особи.

Види цивільної дієздатності фізичних осіб

Часткова – дієздатність фізичної особи, яка не досягла 14 років (малолітня) (ст.31 ЦК);

неповна – дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років (неповнолітня) (ст.32 ЦК);

повна – дієздатність фізичної особи, яка досягла повноліття (ст.34 ЦК);

обмежена – дієздатність фізичної особи, яка:

- страждає на *психічний розлад*, який *істотно впливає* на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними (ч.1 ст.36 ЦК);

- або *зловживає* спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми і тим *ставить* себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у *скрутне матеріальне становище* (ч.2 ст.36 ЦК);

абсолютна недієздатність – дієздатність особи, яка внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними (ст.39 ЦК України).

Часткова цивільна дієздатність (ст.31 ЦК)

1. Фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років (малолітня особа), має право:

1) **самостійно** вчиняти **дрібні побутові правочини**.

Правочин вважається дрібним побутовим, якщо він задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вартість;

2) здійснювати **особисті немайнові права** на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом.

2. Малолітня особа **не несе відповідальності** за завдану нею шкоду.

Правові засади відповідальності за дії малолітніх осіб передбачені ст.ст.1178, 1181 ЦК.

Неповна цивільна дієздатність (ст.32 ЦК)

Крім правочинів, передбачених для малолітніх, неповнолітні **самостійно** мають право:

- 1) **розпоряджатися** своїм заробітком, стипендією або іншими **доходами**;
- 2) здійснювати **права на результати інтелектуальної творчої діяльності**, що охороняються законом;
- 3) виступати **учасниками (засновниками) юридичних осіб**, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи;
- 4) **укладати договір банківського вкладу (рахунка) та розпоряджатися вкладом, внесеним на своє ім'я**;
- 5) укладати **договір про отримання електронних довірчих послуг за згодою батьків** (усиновлювачів) або піклувальників неповнолітні особи;
- 6) вчиняють **інші правочини**;
за згодою батьків та з дозволу органу опіки та піклування;
- 7) вчинення **правочину щодо транспортних засобів або нерухомого майна** повинна бути письмова нотаріально посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника та дозвіл органу опіки та піклування;
- 8) **розпоряджатися грошовими коштами, що внесені повністю або частково іншими особами у фінансову установу на її ім'я.**

Стаття 33. Цивільна відповідальність неповнолітньої особи

1. Неповнолітня особа **особисто несе відповідальність** за порушення договору, укладеного нею *самостійно* відповідно до закону.

2. Неповнолітня особа **особисто несе відповідальність** за порушення договору, укладеного за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника. Якщо у неповнолітньої особи недостатньо майна для відшкодування збитків, **додаткову відповідальність несуть її батьки (усиновлювачі) або піклувальник.**

3. Неповнолітня особа несе відповідальність за шкоду, завдану нею іншій особі, відповідно до статті 1179 ЦК.

Повна цивільна дієздатність фізичних осіб (ст.34 ЦК)

Повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла 18-ти років (повноліття).

Повна цивільна дієздатність – це здатність особи реалізовувати належну їй правоздатність у повному обсязі.

Способи виникнення повної цивільної дієздатності

1) **набуття** (ст.34 ЦК):

- досягнення повноліття;
- реєстрація шлюбу до досягнення повноліття;

2) **надання** (ст.35 ЦК):

- якщо особа записана матір'ю або батьком дитини;
 - особа досягла 16-ти років і працює за трудовими договором;
 - особа досягла 16-ти років і бажає займатися підприємницькою діяльністю.

Підстави для обмеження цивільної дієздатності фізичної особи (ст.36 ЦК)

1) особа страждає на **психічний розлад**, який **істотно впливає** на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.

2) **зловживає** спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і **тим ставить себе чи свою сім'ю**, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у **скрутне матеріальне становище**.

Правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи (ст.37 ЦК)

1. Над фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, **встановлюється піклування.**

2. Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може **самостійно** вчиняти лише **дрібні побутові правочини.**

3. Правочини щодо розпорядження майном та **інші правочини, що виходять за межі дрібних побутових**, вчиняються особою, цивільна дієздатність якої обмежена, **за згодою піклувальника.**

Відмова піклувальника дати згоду на вчинення правочинів, що виходять за межі дрібних побутових, може бути оскаржена особою, цивільна дієздатність якої обмежена, до органу опіки та піклування або суду.

4. **Одержання** заробітку, пенсії, стипендії, інших **доходів** особи, цивільна дієздатність якої обмежена, та **розпорядження ними** здійснюються **піклувальником.** Піклувальник може письмово дозволити фізичній особі, цивільна дієздатність якої обмежена, самостійно одержувати заробіток, пенсію, стипендію, інші доходи та розпоряджатися ними.

5. Особа, цивільна дієздатність якої обмежена, **самостійно несе відповідальність** за порушення нею договору, укладеного за згодою піклувальника, та за шкоду, що завдана нею іншій особі.

Стаття 38. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена

1. У разі видужання фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена, або такого поліпшення її психічного стану, який відновив у повному обсязі її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними, суд поновлює її цивільну дієздатність.

2. У разі припинення фізичною особою зловживання спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо суд поновлює її цивільну дієздатність.

3. Піклування, встановлене над фізичною особою, припиняється на підставі рішення суду про поновлення цивільної дієздатності.

4. Порядок поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена, встановлюється ЦПК України.

Підстави для визнання фізичної особи недієздатною (ст.39 ЦК)

Фізична особа внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними (ч.1 ст.39 ЦК).

Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

Якщо від часу виникнення недієздатності залежить визнання недійсним шлюбу, договору або іншого правочину, суд з урахуванням висновку судово-психіатричної експертизи та інших доказів щодо психічного стану особи може визначити у своєму рішенні день, з якого вона визнається недієздатною.

Стаття 41. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною

1. Над недієздатною фізичною особою **встановлюється опіка.**

2. Недієздатна фізична особа **не має права вчиняти будь-якого правочину.**

3. Правочини від імені недієздатної фізичної особи та в її інтересах вчиняє її опікун.

4. **Відповідальність** за шкоду, завдану недієздатною фізичною особою, **несе її опікун** (ст.1184 ЦК).

Стаття 42. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною

1. За заявою опікуна або органу опіки та піклування суд поновлює цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною, і припиняє опіку, якщо буде встановлено, що внаслідок видужання або значного поліпшення її психічного стану у неї поновилася здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними.

2. Порядок поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, встановлюється ЦПК України.

Стаття 42. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою

1. Фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо **протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування.**

2. **У разі неможливості встановити день одержання останніх відомостей про місце перебування особи початком її безвісної відсутності вважається перше число місяця, що йде за тим, у якому були одержані такі відомості, а в разі неможливості встановити цей місяць - перше січня наступного року.**

Стаття 44. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також особи, зниклої безвісти за особливих обставин

1. На підставі рішення суду нотаріус за останнім місцем її проживання описує належне їй майно та встановлює над ним опіку.

2. За заявою заінтересованої особи або органу опіки та піклування над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, опіка може бути встановлена нотаріусом до ухвалення судом рішення про визнання її безвісно відсутньою.

3. Опікун над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, приймає виконання цивільних обов'язків на її користь, погашає за рахунок її майна борги, управляє цим майном в її інтересах.

4. За заявою заінтересованої особи опікун над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, надає за рахунок цього майна утримання особам, яких вони за законом зобов'язані утримувати.

5. Опіка над майном припиняється у разі скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою, а також у разі появи особи, зниклої безвісти за особливих обставин.

Правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин

Згідно Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» **особа, зникла безвісти за особливих обставин** – особа, зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру.

Особа набуває статусу такої, що зникла безвісти за особливих обставин, з **моменту внесення про неї відомостей**, що містяться у заяві про факт зникнення, до **Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин**, та вважається такою, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи.

Особа вважається зниклою безвісти за особливих обставин **до моменту припинення її розшуку** у порядку, передбаченому цим Законом.

Надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин відповідно до цього Закону **не позбавляє її родичів або інших осіб права звернення до суду із заявою про визнання такої особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою** у порядку, передбаченому законодавством (ч.1-3 ст.4 Закону).

Правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин

Згідно Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» **особа, зникла безвісти за особливих обставин** – особа, зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру.

Особа набуває статусу такої, що зникла безвісти за особливих обставин, з **моменту внесення про неї відомостей**, що містяться у заяві про факт зникнення, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та вважається такою, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи.

Особа вважається зниклою безвісти за особливих обставин **до моменту припинення її розшуку** у порядку, передбаченому цим Законом.

Надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин відповідно до цього Закону **не позбавляє її родичів або інших осіб права звернення до суду із заявою про визнання такої особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою** у порядку, передбаченому законодавством (ч.1-3 ст.4 Закону).

Правові наслідки набуття правового статусу особи, зниклої безвісти

Згідно ст.8 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»:

1. Набуття правового статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **не зменшує обсяг цивільної правоздатності** такої особи.

2. З моменту внесення даних про особу, зниклу безвісти за особливих обставин, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин **над майном** такої особи **може бути встановлено опіку** в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

Опікун над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, здійснює управління цим майном, а також **забезпечує виконання зобов'язань такої особи за рахунок цього майна**.

Опіка над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, здійснюється та припиняється у порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

3. У разі якщо обидва з батьків дитини є особами, зниклими безвісти за особливих обставин, над такою **дитиною встановлюється опіка/піклування** у порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

Якщо на утриманні особи, зниклої безвісти за особливих обставин, були **повнолітні особи**, які за станом здоров'я **не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати обов'язки**, над такими особами встановлюється **опіка**.

4. Набуття правового статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **не змінює її сімейного стану** до моменту розірвання шлюбу за заявою другого з подружжя внаслідок визнання особи безвісно відсутньою або до моменту оголошення такої особи померлою.

5. За особою, зниклою безвісти за особливих обставин, **зберігаються місце роботи та займана посада**, але не більш як до моменту визнання її безвісно відсутньою чи оголошення померлою у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 45. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою

1. Якщо фізична особа, яка була визнана безвісно відсутньою, з'явилася або якщо одержано відомості про місце її перебування, суд за місцем її перебування або суд, що постановив рішення про визнання цієї особи безвісно відсутньою, за заявою цієї особи або іншої заінтересованої особи скасовує рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньою.

Підстави для оголошення фізичної особи померлою (ч.ч.1, 2 ст.46 ЦК)

1) у місці постійного проживання особи немає відомостей про місце її перебування протягом **3-ох років**;

2) якщо особа пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку, - протягом **6-ти місяців**,

3) за можливості вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - протягом **1-го місяця** після завершення роботи спеціальної комісії, утвореної внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

4) якщо особа, яка пропала безвісти у зв'язку з воєнними діями, збройним конфліктом, може бути оголошена судом померлою після спливу **2-ох років** від дня закінчення воєнних дій.

З урахуванням конкретних обставин справи суд може оголосити фізичну особу померлою і до спливу цього строку, але не раніше спливу 6-ти місяців.

Стаття 47. Правові наслідки оголошення фізичної особи померлою

1. Правові наслідки оголошення фізичної особи померлою **прирівнюються до правових наслідків**, які настають у разі смерті.

2. Спадкоємці фізичної особи, яка оголошена померлою, **не мають права відчужувати протягом п'яти років нерухоме майно**, що перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини.

Нотаріус, який видав спадкоємцеві свідоцтво про право на спадщину **на нерухоме майно**, **накладає на нього заборону відчуження**.

Стаття 48. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою

1. Якщо **фізична особа**, яка була оголошена померлою, з'явилася або якщо одержано відомості про місце її перебування, суд за місцем перебування цієї особи або суд, що постановив рішення про оголошення її померлою, за заявою цієї особи або іншої заінтересованої особи **скасовує рішення** суду про оголошення фізичної особи померлою.

2. Незалежно від часу своєї появи **фізична особа**, яка була оголошена померлою, має право вимагати від особи, яка володіє її майном, повернення цього майна, якщо воно збереглося та **безоплатно** перейшло до неї після оголошення фізичної особи померлою, за винятком майна, придбаного за набувальною давністю, а також грошей та цінних паперів на пред'явника.

3. Особа, до якої майно перейшло **за відплатним договором**, зобов'язана повернути його, якщо буде встановлено, що на момент набуття цього майна вона знала, що фізична особа, яка була оголошена померлою, жива.

У разі неможливості повернути майно в натурі особі, яка була оголошена померлою, відшкодовується вартість цього майна.

4. Якщо майно фізичної особи, яка була оголошена померлою і з'явилася, перейшло у власність держави, Автономної Республіки Крим або територіальної громади і було реалізоване ними, цій особі повертається сума, одержана від реалізації цього майна.

Особи, над якими встановлюється опіка та піклування

Опіка встановлюється (ст.58 ЦК, ст.243 СК):

- 1) малолітніми особами, які є сиротами або позбавлені батьківського піклування;
- 2) фізичними особами, яких визнано недієздатними.

Піклування встановлюється (ст.59 ЦК, ст.243 СК):

- 1) неповнолітніми особами, які є сиротами або позбавлені батьківського піклування;
- 2) фізичними особами, цивільну дієздатність яких обмежено.

Органи, якими встановлюється опіка та піклування

- 1) **орган опіки та піклування** – районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад (ч.1 ст.56 ЦК);
- 2) **суд.**

Опіка або піклування встановлюється **судом** у разі (ст.60 ЦК):

- 1) визнання фізичної особи недієздатною;
- 2) обмеження фізичної особи в цивільній дієздатності;
- 3) якщо малолітня або неповнолітня особа позбавлена батьківського піклування.

Опіка або піклування встановлюється **органом опіки та піклування** у разі (ст.61 ЦК):

- 1) якщо малолітня або неповнолітня особа позбавлена батьківського піклування.

Вимоги до опікунів та піклувальників

Вимоги до фізичної особи, яка бажає бути опікуном (піклувальником):

- 1) досягнення повноліття;
- 2) письмова згода особи;
- 3) урахування її особистих якостей, здатності до виховання дитини;
- 4) перебування у сімейних, родинних відносинах з підопічним (переважно);
- 5) врахування бажання підопічного при призначенні опікуна для малолітньої особи та піклувальника для неповнолітньої особи (абз.2 ч.4 ст.63 ЦК).

Опікуном або піклувальником не може бути фізична особа (ст.64 ЦК, ст.212 СК):

- а) яку позбавлено батьківських прав, якщо ці права не було поновлено;
- б) поведінка та інтереси якої суперечать інтересам фізичної особи, яка потребує опіки або піклування.

Підстави для припинення опіки та піклування

Опіка припиняється (ст.76 ЦК, ст.250 СК):

- 1) у разі передачі малолітньої особи батькам (усиновлювачам);
- 2) досягнення підопічним 14 років;
- 3) поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яку було визнано недієздатною.

Піклування припиняється (ст.77 ЦК, ст.250 СК):

- 1) у разі досягнення фізичною особою повноліття;
- 2) реєстрації шлюбу неповнолітньої особи;
- 3) надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;
- 4) поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільну дієздатність якої було обмежено.

Патронат над дитиною

Патронат – тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин (ч.1 ст.252 СК).

Умови встановлення:

- 1) згода всіх членів сім'ї патронатного вихователя (ч.2 ст.252 СК);
- 2) укладення договору про патронат (ст.253 СК);
- 3) згода дитини, якщо вона може її висловити (ч.1 ст.254 СК);
- 4) письмова згода батьків дитини, інших законних представників. У разі якщо мати чи батько дитини є неповнолітніми, крім їхньої згоди потрібна згода їхніх батьків (ч.2 ст.254 СК).
Або без згоди батьків, інших законних представників у разі відібрання у них дитини, відсутності відомостей про місце їх перебування, а також за наявності безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини (ч.3 ст.254 СК);
- 5) на оплатних засадах (ст.256 СК);
- 6) термін перебування дитини в сім'ї не більше 3-ох місяців. Термін може бути продовжений, але не може перевищувати 6 місяців.

Стаття 28. Ім'я фізичної особи

1. Фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям.

Ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, **складається із прізвища, власного імені та по батькові**, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить.

2. При здійсненні **окремих цивільних прав** фізична особа відповідно до закону **може використовувати псевдонім** (вигадане ім'я) **або діяти без зазначення імені**.

3. Ім'я фізичній особі надається відповідно до закону.

Стаття 29. Місце проживання фізичної особи

1. **Місцем проживання фізичної особи** є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово.

2. Фізична особа, яка досягла **чотирнадцяти років**, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

3. Місцем проживання фізичної особи у віці **від десяти до чотирнадцяти років** є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я тощо, в якому вона проживає, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка виконує щодо неї функції опікуна.

У разі спору місце проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років визначається **органом опіки та піклування або судом**.

4. Місцем проживання фізичної особи, яка **не досягла десяти років**, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає.

5. Місцем проживання **недієздатної особи** є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна.

6. Фізична особа **може мати кілька місць проживання**.

Стаття 49. Акти цивільного стану

1. **Актами цивільного стану** є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

2. Актами цивільного стану є народження фізичної особи, встановлення її походження, набуття громадянства, вихід з громадянства та його втрата, досягнення відповідного віку, надання повної цивільної дієздатності, обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною, шлюб, розірвання шлюбу, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, зміна імені, інвалідність, смерть тощо.

3. **Державній реєстрації** підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть.

4. Реєстрація актів цивільного стану провадиться відповідно до закону.

Народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміна імені, смерть підлягають **обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану** громадян в органах юстиції в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів.